

**Evaluatie ecologisch beheer en verlaging  
kwaliteitsniveau hagen en bosplantsoen  
najaar 2016**



*Beschermde orchidee in de ecologische zone langs het Bert Garthoffpad*

## **Aanleiding voor de evaluatie**

Eind 2015 heeft de raad de onderhoudskwaliteit voor de openbare ruimte vastgesteld, waarbij werd besloten de onderhoudskwaliteit aan hagen, bosplantsoen en beschoeiing te verlagen. Tevens heeft de raad bepaald dat 30% van de gazons omgevormd zouden worden tot ecologische bermen.

Op 7 juli 2016 heeft het college de raad toegezegd om eind 2016 omvormen van 30% van het gazon tot ecologische berm te evalueren en deze evaluatie de raad doen toekomen (“in- en uitspraak”). Hierbij treft u de toegezegde evaluatie aan.

In deze evaluatie is tevens de verlaging van het onderhoud aan hagen en bosplantsoen tot CROW kwaliteitsniveau C meegenomen, aangezien zowel de vaststelling van het kwaliteitsniveau van het onderhoud van het openbaar groen als het omvormen van 30% van de gazons in Oegstgeest tot ecologische berm gelijktijdig zijn besloten. De verlaging van de onderhoudskwaliteit aan beschoeiingen wordt echter buiten beschouwing gelaten in afwachting van de vaststelling van het beheerplan beschoeiingen, begin 2017.

## **Leeswijzer**

Allereerst zal de besluitvorming en het doel van het ecologisch beheer worden uitgelegd. 2016 was het eerste jaar van grootschalig ecologisch beheer. In hoofdstuk 2 zal het ingezette beheerbeleid worden beoordeeld op het realiseren van dit doel. Ook zal er worden stilgestaan bij enkele aanpassingen gedurende het jaar, vooral omwille van de verkeersveiligheid, en komen de budgettaire gevolgen aan bod. In hoofdstuk 3 komt vervolgens de beleving van de inwoners aan bod. Tot slot volgen in hoofdstuk 4 conclusies en aanbevelingen hoe verder te gaan met het ingezette beleid.

## **1. Besluitvorming en doel ecologisch beheer en onderhoudskwaliteit openbaar groen**

### Besluitvorming

Op 24 september 2015 (besluit CB-15-1209) heeft de gemeenteraad het beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Kortweg houdt dit besluit in om:

- de integrale openbare ruimte te onderhouden op CROW kwaliteitsniveau B
- als uitzondering hierop hagen, bosplantsoen en beschoeiingen te onderhouden op CROW kwaliteitsniveau C
- 30% van het gazon op ecologische wijze te beheren.

(CROW is een non-profit kennispartner voor (decentrale) overheden, aannemers en adviesbureaus op het gebied van openbare ruimte, infrastructuur en verkeer- en vervoer).

2016 is het eerste jaar waarin dit vastgestelde beleid is uitgevoerd.

Op 23 juni 2016 heeft de raad unaniem motie 3 'Veiligheid op en rond kruispunten en rotondes' aangenomen, waarin de raad het college oproept om:

- “- De begroeiing op en rond de rotondes zodanig te onderhouden dat al het verkeer goed zichtbaar is voor alle verkeersdeelnemers;
- Specifiek aandacht te besteden aan het vergoten van de verkeersveiligheid bij de Hofdijk-Warmonderweg bij het groenonderhoud rondom deze rotonde.”

### Doel van ecologisch beheer

Het belangrijkste doel van ecologisch beheer is vergroten van de biodiversiteit in en rondom Oegstgeest.

Intensief maaibeheer (oftewel 26 maal per jaar het gazon kort maaien) binnen de bebouwde kom is een belangrijke oorzaak van de lage ecologische waarde nabij watergangen en openbaar groen. Dit heeft voor planten en dieren de volgende effecten:

- Geen leefgebied voor allerlei insecten;
- Geen geschikte voortplantingslocatie voor vissen en/of amfibieën;
- Geen geschikte vegetatie om te nestelen voor rietmoerasvogels (overjarig rietstrook nodig);
- Geen dekking voor zoogdieren en amfibieën; met name van belang om tussen leefgebieden te trekken en voor beschutte overwintering.

Geen insecten, kleine zoogdieren, amfibieën betekent geen voedsel voor dieren hoger in de voedselketen zoals vogels en roofdieren maar ook vleermuizen (insecteneters).

Met een ander beheerbeleid is het mogelijk om de biodiversiteit binnen de ecologische zones te vergroten. Ecologisch beheer zal leiden tot een ander beeld: ruiger en wilder op plaatsen waar voordien regelmatig werd gemaaid.

### Communicatie naar inwoners

Wij hebben begin 2016 veelvuldig gebruik gemaakt van de gemeentepagina in de Oegstgeester Courant, de eigen website (inclusief kaarten waar in Oegstgeest over gegaan wordt op ecologisch beheer) en diverse social media. Ook heeft wethouder Roeffen een interview gegeven aan de Oegstgeester Courant over het groenbeleid en is er aandacht voor het ecologisch beheer geweest op de duurzaamheidsmarkt in juni dit jaar.

## **2. Het eerste jaar: resultaten en aanpassingen van het ingezette (ecologisch) beheer**

### Natuurwaarden

Het vergroten van biodiversiteit kost meerdere jaren, om deze reden is het te vroeg om nu al uitspraken te doen of het doel is bereikt. Wetenswaardig is dat in ieder geval de Bijenorchis is gesignaleerd, een soort die (in recente tijden) niet eerder in Oegstgeest voorkwam. Op diverse ecologische zones groeien veel brandnetels en heermoes, bekende pioniersplanten. Daarmee is de verwachting dat de doelstelling tot vergroten van de biodiversiteit over een aantal jaar zal worden gerealiseerd.

Het ecologisch beheer leidt, doordat bloemen niet meer worden afgemaaid, zichtbaar tot kleurrijkere bermen, waarbij soorten als Pinksterbloemen, Boterbloemen, Koolzaad en Fluitenkruid de kans krijgen te bloeien. Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers (in plaats van houten beschoeiingen) leidt zichtbaar tot rijkere slootkanten.

### Vissterfte

In september/ oktober 2016 is na werkzaamheden in Poelgeest grote vissterfte opgetreden. In de beeldvorming werd deze vissterfte in verband gebracht met het ecologisch beheer van de oevers. De werkzaamheden die vermoedelijk deze vissterfte heeft veroorzaakt werden uitgevoerd in opdracht van het hoogheemraadschap van Rijnland. Er is daarmee geen enkele relatie tussen het ecologisch beheren van de gemeentelijke gazons en het optreden van de vissterfte. Overigens heeft Rijnland aangekondigd te bestuderen of de uitvoering van de betreffende werkzaamheden op andere wijze kan plaatsvinden om deze vissterfte in het vervolg zoveel mogelijk te voorkomen.

### Aanpassingen omwille van de (verkeers)veiligheid

De (verkeers-)veiligheid van de ecologische zones, maar ook van het lagere onderhoudsniveau van de hagen, wordt continu gemonitord. In 2016 heeft dat tot een beperkt aantal aanpassingen geleid. Zo wordt de hoek van de Haarlemmerstraatweg en de Haaswijklaan niet langer ecologisch beheerd om het zicht van automobilisten op de kruising te garanderen. De overweging van motie nummer 3 van 23 juni 2016 dat “ecologisch beheer niet mag leiden tot onveilige situaties” wordt dus in de praktijk al nageleefd. Ook het merendeel van de hagen, vaak gesitueerd langs parkeervakken, worden vaker dan nodig voor beeldkwaliteit C gesnoeid vanwege de verkeersveiligheid.

In 2017 blijven we alert op onveilige situaties. Zo willen wij goed kijken naar locaties waar beplanting over het fietspad hangt en willen we zones langs kinderspeelplaatsen (waarbij het water aan het zicht wordt onttrokken) goed blijven monitoren.

### Beplanting rotondes

Op rotondes is vanwege de verkeersveiligheid geen sprake van ecologisch beheer. Uiteraard zijn wij ook hier alert op onveilige situaties en grijpen wij waar nodig in. Op de rotonde Hofdijck - Laan van Oud-Poelgeest - Oegstgeesterweg is om deze reden de beplanting laag gezet. De motie ‘veiligheid op en rond kruispunten en rotondes’ wordt daarmee volledig uitgevoerd.

Overigens wordt één rotonde bij wijze van sponsoring door een hoveniersbedrijf onderhouden in ruil voor reclamebordjes.

### Aanpassingen om andere motieven

Ook andere motieven dan verkeersveiligheid kunnen aanleiding zijn sommige bermen niet langer ecologisch te beheren. Zo is de hondenuitlaatstrook ter hoogte van de begraafplaats langs de Haarlemmerstraatweg in functie hersteld en is een trapveldje bij het Jan Wilsparc ook weer door de voetballende jeugd te gebruiken. Daar staat tegenover dat op sommige locaties in Oegstgeest

waar nu nog 'regulier maaibeeld' plaats vindt, overgegaan kan worden op ecologisch beheer. Uitgangspunt bij eventuele nieuwe aanpassingen blijft dat 30% van de gazons ecologisch te beheren.

### Budgettaire gevolgen

Bij vaststelling van het beeldkwaliteitsplan door de raad (besluit CB-15-1209 van 24 september 2015) is tevens tot een aantal besparingen besloten:

- Beeldkwaliteit C voor hagen: € 18.200 besparing per jaar;
- Beeldkwaliteit C voor bosplantsoen: € 61.400 besparing per jaar;
- Beeldkwaliteit C voor beschoeiingen: € 39.500 besparing per jaar.
- 30% van het areaal gazon ecologisch beheren: € 28.100 besparing per jaar;

Voornemen was om deze bezuiniging vormt te geven was door de uren van de eigen dienst die minder aan genoemde taken werden besteed te gebruiken om werkzaamheden die tot dan toe door marktpartijen werden uitgevoerd zelf uit te voeren, zoals de veiligheidscontrole van bomen en speeltoestellen, het maaien van taluds bij watergangen, het water geven van nieuwe aanplant.

Voor het daadwerkelijk realiseren van de bezuinigingen blijkt meer (voorbereidings)tijd nodig, waarbij 2016 gezien kan worden als overgangsjaar.. Medewerkers zijn in de loop van dit jaar opgeleid voor de nieuwe werkzaamheden en bestaande contracten met aannemers lopen eind 2016 af. De beschikbaar gekomen uren zijn de afgelopen tijd binnen het integrale werkveld van team Beheer en Onderhoud voor andere noodzakelijke taken ingezet. Tot slot is het gesprek aangegaan met de Maregroep over aanpassing van het bestaande contract aan de nieuwe werkwijze van het beheerplan op basis van beeldkwaliteit. Het tekort over 2016 is in de Tweede Voortgangsrapportage reeds aan de gemeenteraad gemeld.

Voor 2017 en verder is het uitgangspunt te bezuinigen wel voluit te realiseren door meer werkzaamheden zelf uit te voeren (conform eerdere besluitvorming) en aanpassing van het contract met de Maregroep. Wel moet worden aangetekend dat de bezuiniging op het onderhoud van hagen (€ 18.200 per jaar) in verband met het waarborgen van de verkeersveiligheid niet realistisch is gebleken.

### **3. Beleving inwoners**

In 2016 zijn circa 30 meldingen of klachten over het ecologisch beheer ontvangen en een beperkt aantal complimenten. Daarnaast verschenen er ingezonden brieven in de lokale media over het groenbeleid en werden de buitendienstmedewerkers die in het groen aan het werk waren vaak (negatief) aangesproken over zowel het ecologisch beheer als de verlaging van het onderhoud aan hagen en bosplantsoen. Meest gehoorde klacht betrof het ‘rommelig aanzicht’ (“Oegstgeest onwaardig”) van de ecologische berm en de uitgelopen hagen. Er werd vooral vlak voor de eerste maaironde (eind juni) geklaagd omdat dan de beplanting het hoogst staat. Eerder maaien is echter geen optie omdat dan de planten hun zaden nog niet hebben verspreid.

Hondenbezitters klaagden over teken door de hoge beplanting, terwijl anderen klaagden dat in de ecologische berm de hondenpoep niet meer wordt opgeruimd. Sommige bewoners klaagden over het verminderde uitzicht vanuit hun woning op het water. Tot slot werd ook geklaagd over muizen of ratten die zich in een ecologische berm verscholen, maar omdat wij geen stijging van het aantal (meldingen over) ratten of muizen constateren kan dit als incidenteel worden beschouwd.

Een enkele bewoner klaagde dat zij niet op de hoogte waren van het nieuwe gemeentelijke beleid, maar dit kan gelet op de eerder genoemde communicatie als incident worden beschouwd. Wel geeft het aan dat inwoners graag goed geïnformeerd zijn over het gemeentelijk groenbeleid. Ook in 2017 zal daarom regelmatig gecommuniceerd worden over het (ecologisch) groenbeheer.

#### **4. Conclusies en aanbevelingen hoe verder te gaan**

Het vergroten van de biodiversiteit, het belangrijkste doel voor ecologisch beheer, begint voorzichtig vorm te krijgen door het bloeien van de Bijenorchis en pioniersplanten als brandnetels en heermoes. Ook zijn veel bermen kleurrijker dan voorheen. Een grotere biodiversiteit heeft echter meer tijd nodig om tot wasdom te komen, de effecten van het andere beheer zijn pas over een aantal jaar echt goed te meten.

Het advies luidt dan ook het beheer de komende jaren voort te zetten op de ingeslagen ecologische wijze. Daarbij is het wel raadzaam maatwerk te hanteren ter bevordering van de verkeersveiligheid en andere gebruiksfuncties van het groen, waarbij wel uitgangspunt blijft om 30% van de gazons ecologisch te beheren. Randvoorwaarde is om het ingezette groenbeleid aan de inwoners uit te (blijven) leggen.

Financieel gezien zijn de bezuinigingen in 2016 niet gerealiseerd. De verwachting is dat de bezuinigingen op het groenonderhoud in 2017 wel (grotendeels) kunnen worden gerealiseerd, met de kanttekening dat de bezuiniging op het onderhoud van hagen (€ 18.200 per jaar) in verband met het waarborgen van de verkeersveiligheid niet realistisch is gebleken.